

Dijital etik ve emeęe saygı

Bir sunum hazırlarken başkasının katkısını nasıl gösteririz?
6–8. sınıflar için örnek durumlar ve sınıf çalışması

Ekranın arkasında bir emek var

Bir çizimi, metni veya arkadaşının fikrini kullanırken başka birinin çalışmasından yararlanırız.

Dürüst bir ürün

Kendi hazırladığım bölümü söylerim.
Başkasından aldığım metin, görsel ve katkıyı açıkça belirtirim.
Grup arkadaşımın emeğini kendi adımla sunmam.

Dersin sonunda

Eksik bir kaynak satırını düzelteceğiz. Bir grup çalışmasında katkıları nasıl yazacağımıza karar vereceğiz.
Belirsiz kullanımda hangi adımı atacağımızı açıklayacağız.

Durum 1: başkasının paragrafı

Efe, arkadaşının hazırladığı paragrafı kendi sunumuna kopyalıyor ve altına yalnız kendi adını yazıyor.

Ortaya çıkan sorun

Sunumu okuyan kişi, paragrafı Efe'nin yazdığını düşünebilir. Arkadaşının katkısı görünmüyor.

Sen ne yapardın?

Paragrafı çıkarmak mı, katkıyı açıklamak mı, yeniden çalışmak mı?
Hangi yolu seçersen seç, kimin ne hazırladığı anlaşılmalı.

Durum 1: katkıyı açıkça göstermek

Kullanacağım metnin bana ait olduğu izlenimini vermemeliyim.

İki çalışma yolu

Kendi paragrafımı araştırıp yazabilirim.
Bir metinden yararlanacaksam nereden
aldığımı, aynen mi kullandığımı yoksa
özetlediğimi açıklarım.

Grup ürünü örneği

“Araştırma notları: Ece.
Metnin düzenlenmesi ve sunum: Efe.”
Katkı satırı gerçekte yapılan işi anlatmalı.

Kendi cümlemlerle yazdığım

Bir düşünceyi yeniden anlatmam, onu hangi kaynaktan öğrendiğimi belirtme ihtiyacını ortadan kaldırmaz.

Bu dersten bir örnek

“Bir görselin kim tarafından hazırlandığını ve asıl sayfasını bulmak gerekir.”

Bu, Creative Commons atıf rehberindeki yaklaşımın kendi cümlemizle özetidir.

Kaynağı birlikte yazmak

Creative Commons, Atıf rehberi
https://wiki.creativecommons.org/wiki/Best_practices_for_attribution
İşlem: Kendi cümlemlerle özetledim.

Durum 2: görselin altında yalnız Google yazıyor

Ada bir çizimi arama sonucundan kaydediyor. Asıl sayfasına bakmadan sunuma ekliyor.

Eksik kalan bilgi

Google, bu çizimi kimin hazırladığını söylemiyor. Çizimin hangi sayfada yayımlandığı ve kullanım koşulu da belirsiz.

İlk adım

Sonuca değil, görselin asıl sayfasına dön. Hazırlayanı ve kullanım bilgisini ara. Bulamazsan isim ya da lisans tahmin etme.

Kaynak bilgisi ve kullanım koşulu

“Nereden aldım?” ve “Nasıl kullanabilirim?” sorularını birlikte kontrol ederim.

Kaynak bilgisi

Hazırlayan kişi veya kurum
Eser ya da sayfa adı varsa adı
İçeriğin bulunduğu asıl bağlantı

Kullanım koşulu

İzin veya lisans bilgisi
Değişiklik yaptım mı?
Belirsizlik varsa öğretmenle kontrol veya
kendi görselini hazırlama

CC BY 4.0 lisansı

Bu lisansla paylaşılmış bir içerikte uygun atıf, lisans bağlantısı ve değişiklik bilgisi gerekir.

Örnekte kontrol

Gerçek hazırlayan ve asıl bağlantı belli mi?
Lisans gerçekten bu içeriğe mi uygulanmış?
Kırpma veya başka değişiklik yaptım mı?

Sınırını bilmek

Bütün görseller bu lisansa sahip değildir.
Başka koşullar veya kişilik ve mahremiyet hakları da bulunabilir.
Emin değilsen öğretmenle kontrol et.

Durum 3: grup sunumunda isimler

Üç öğrenci bir sunum hazırlıyor. Biri araştırıyor, biri çiziyor, biri slaytları düzenliyor. Kapakta yalnız düzenleyen kişinin adı var.

Konuşma sorusu

Sunumu gören kişi, çalışmanın tamamını kimin yaptığını düşünür?
Hangi katkılar görünmüyor?

Daha açık bir kayıt

“Araştırma: Deniz
Çizimler: Selin
Slayt düzeni: Kerem”
Yalnız gerçekten yapılan katkılar yazılır.

Kaydı birlikte düzeltmek

Kurgu sunumda şu satır var: “Metin ve görsel: İnternet”. Başka bilgi yazılmamış.

Üç dakikada hazırlayın

Hangi metnin veya görselin alındığını sorun.

Hazırlayan ve asıl bağlantı için iki boş alan açın.

Kullanım bilgisi için kontrol edilecek yeri yazın.

Bilgi yoksa kararınız

“Hazırlayanı bulamadım. Kullanmadan öğretmenime soracağım.”

Bir bilgi uydurmak yerine eksikliği ve sonraki adımı belirtin.

Düzeltilmiş kayıta ne arıyoruz?

Kayıt, başka birinin kaynağı bulmasına ve yaptığım işlemi anlamasına yardım eder.

Özet için örnek

İçerik: Atıf rehberinden yararlandığım düşünce

Hazırlayan: Creative Commons

Sayfa: Atıf rehberi

İşlem: Kendi cümlemlerle özetledim

Henüz bulamadıysam

Eksik bilgi açıkça yazılır.

Kontrol edilecek asıl sayfa veya yardım alınacak kişi belirlenir.

Tamamlanmadan yayına konmaz.

Yayımlamadan önce son kontrol

Kendi ürününde dört soruya yanıt ver.

Emek ve kaynak

Bana ait bölüm hangisi?
Başkasından aldığım bölüm belli mi?
Hazırlayanı ve asıl sayfayı bulabiliyor muyum?

Düzeltilme kararı

Kullanım koşulunu kontrol ettim mi?
Bilgi eksikse metni, görseli veya kaydı düzeltirim.
Grup arkadaşımın katkısını da kontrol ederim.

Emeği nasıl göstereceğim?

Bir arkadaşın “Cümleleri biraz değiştirdim, artık kaynak yazmama gerek yok” diyor.

Yanıtını yaz

Neyi açıklamak istersin?
Kullanacağın bir kaynak satırı veya
soracağın bir kontrol sorusu yaz.

Örnek düşünce

“Kendi cümlele anlatsan da düşünceyi
nereden öğrendiğin anlaşılmalı.”
Bir sonraki ödevinde kontrol edeceğin tek
bir bölümü seç.

Kaynaklar

Bu dersin açıklama ve örneklerinin dayanakları

Kaynak ve lisans

Creative Commons
Atıf rehberi
Atıf 4.0 Uluslararası Türkçe açıklaması

Yerel hedef

Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü
2026–2027 Etik Davranış
Tam bağlantılar öğretmen notlarında.